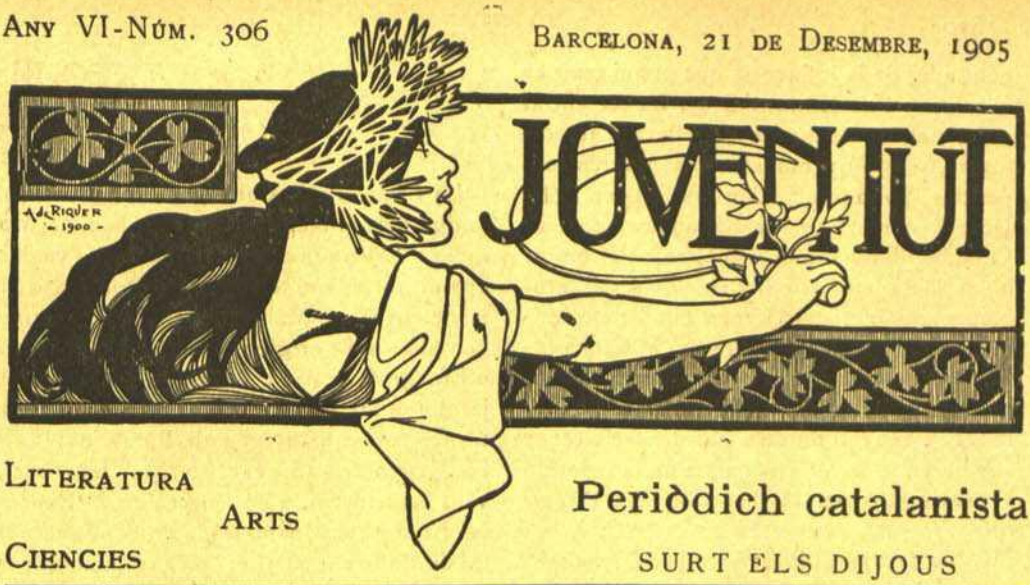
Any VI-Núm. 306 Barcelona, 21 de Desembre, 1905

Literatura
Arts
Ciencies

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

Redacció y Administració:
Plaça del Teatre, 6, entresol.

Número corrent. . . . . 20 cèntims
» atrassat, ab folletins. . 40 »
» » sense folletins. 25 »

SUMARI:

Notes estrangeres, per Geroni Zanné. — Txeques: Costums y tradicions, per Benet R. Barrios. — Vida, per L. Escardot. — Esposes sense fills, per Xavier Gambús. — Còm parlèm, per Emili Tintorer. — Teatres, per idem. — Petit joch d'amor, per Carles Arro y Arro. — A n'En Rafel Vallès y Roderich, per F. Pujulà y Vallès. — El Cançoner d'en Joseph Pijoan, per R. Miquel y Planas. — Consistori dels Jochs Florals de Barcelona: Convocatoria y cartell pera'ls de 1906. — Noves.

FOLLETÍ:

HISTORIES D'ALTRE TEMPS (narracions dels sigles XIV y XV).—Plechs 13 y 14.

NOTES ESTRANGERES

El nou ministeri britànich, sense modificar la politica exterior de tendencia marcadament imperialista (com ho demostra'l nomenament de sir Edward Grey pera ministre de Negocis Estrangers), representa totalment un moviment de reacció contra'l sistema d'expansió *à outrance* que'l partit conservador anglès havia adoptat per lema.

Els lliberals anglesos no han sigut generalment partidaris de les tendencies imperialistes y expansives, com ho demostra'l fet de qu'en Gladstone s'oposés ab energia a que'ls reys d'Anglaterra adoptessin la dignitat imperial. En Gladstone, portant-veu del *credo* politich del seu partit, s'oposà a les guerres de conquesta al Sudàn y a l'Africa austral, per considerarles contraries a les veres tradicions lliberals angleses y atentatories a l'esperit de justicia.

No obstant, l'impuls imperialista donat a la politica anglesa per en Chamberlain y en Balfour ha sigut tan fort y avassallador, que fins l'actual president del ministeri lliberal, sir Campbell-Bannerman, s'ha vist precisat a donar entrada en el ministeri a un imperialista de la importancia de sir Edward Grey, quals lemes de politica exterior són: *entente cordiale* ab França y aliança estreta ab el Japó, lemes que se'ls pot fer seus sense cap dificultat el meteix *leader* de l'Imperialisme britànich, Mr. Chamberlain.

Respecte a la politica exterior, es de creure que tot seguirà a Anglaterra tal com ha seguit fins ara, però en lo que fa referencia a la politica interior s'observa en la formació del nou ministeri una tendencia burgesa y tradicional. S'ha comparat a sir Campbell-Bannerman ab el grotesch e imaginari personatge que simbolisa la vella Anglaterra, ab el popular John Bull, es a dir, ab l'esperit pràctich y pacifich, enemich de discordies y mals de cap, que vol viure una existencia tranquila d'home feliç y satisfet.

Sir Campbell-Bannerman, tal volta com a

contrapès de la influencia que pugui tenir en el ministeri sir Edward Grey, ha fet entrar en el meteix tres figures de rellevant importancia, y quals personalitats són veres tendencies politiques. L'un es mister John Burns, obrer, ab qual nomenament sir Campbell-Bannerman demostra voler entrar ab fermesa en l'estudi y resolució del problema social; mister Herbert Gladstone, ministre de l'Interior, fill del gran estadista lliberal y seguidor de les tradicions del seu pare; y finalment mister Bryce, ministre d'Irlanda, y que fou un dels qui aconcellaren y auxiliaren al gran Gladstone en la redacció y presentació del célebre bill pera l'*Home rule*.

Es de desitjar que aquestes pacifiques tendencies del nou govern lliberal anglès no sien torbades per l'amenaçadora qüestió del Marroch, qual resolució s'aproxima pahorosament.

—

Llegim en *Le Courrier Europeen* els efectes de la propaganda religiosa que'ls periòdichs catòlichs francesos del Canadà han emprès (sobre tot els de Quebec y Montreal), contra les *tournées* de les companyies dramàtiques de Paris, que qualifiquen de *foyer de toutes les pourritures*. Les excitacions dels arquebisbes han produhit tals efectes, que'ls estudiants catòlichs y els seminaristes han passat a vies de fet contra alguns actors y algunes actrius de la companyia de la Sarah Bernhardt.

Aixi meteix, un catedràtich d'Historia, Mr. Mage, ha vist assaltada la seva càtedra pels estudiants catòlichs, atropellats els seus alumnes, y malmesos els efectes de la meteixa.

Tan gran es el pànich creat a Montreal que, havent protestat un periodista francès, Mr. Pierre Laffleur, dels successos ocorreguts, en el *Bulletin de Montreal*, aquest periòdich no ha volgut ferse solidari de les opinions del seu colaborador.

GERONI ZANNÉ

TXEQUES

COSTUMS Y TRADICIONS

CAVALCADA DEL REY

La *Jizda Cralú* es una festa popular molt antiga dels pobles txechs de Bohemia, Moravia y Eslovaquia, que de dia en dia va desapareixent de moltes de les encontrades de les terres dites. Malgrat això, la descriurém per ésser molt original y típica. En el Museu d'Etnografia y Art Popular qu'existeix en el jardi que fou del princep Kinsky y que'ls patriotes txechs mantenen ab llurs quotes, hi ha'l grupo dels tres cavallers que més endevant descriurém, y que figurà en la Exposició Etnográfica inaugurada en l'antiga capital de Bohemia en 1891 pera remembrar el centenari de la primera Exposició universal celebrada a Europa, en la ciutat de Praga, l'any 1791.

Els genets vesteixen ab gust artistich, y els cavalls van adornats ab luxo. El grupo recorda la costúm barcelonina dels *Tres Toms*, que també ab el temps va perdentse.

Aquest esplay públich té lloch el dilluns de Pasqua de l'Esperit Sant, com ne diuen ells de la Pasqua Granada, en la rica encontrada de Moravia, pels voltants de les viles d'Uhersque Hradixte, y Uhersky Brod. Es aqui hont encara avuy se celebra aquesta diversió popular. Cal saber que la Moravia es una regió ahont se crien molts cavalls de bona casta y de gran preu, y que'ls habitants, tots ells, són experts genets, y qu'en aquesta festa tots els que hi assisteixen van a cavall.

Com el titul diu, consisteix aquesta costúm popular en una comitiva a cavall: Tres fadrins dels més joves de la població's vesteixen ab les robes de les pagesetes, regularment proprietat de llurs germanes, portant al cap una corona de flors rublerta de flochs de tots colors, que'ls cauen al devant tapàntelshi la cara. El més jove dels tres fadrins es *el Rey*, y va a dalt d'un corcer adornat ab flors de mà, flochs virolats, richs ormeigs, etcètera, y als llabis du una xamosa rosa natural que no'l deixa parlar. Les mans les porta a la cintura com nances de gerra. Les regnes de la cavalcadura les tenen els dos companys que, muntant cavalls que lluhen guarniments de preu y de bon gust, van als seus costats portantlo al mitj, y a la mà

que'ls queda lliure hi duhen un sabre. Els cavalls porten amples y llargues cintes y llaços de vius colors a la cúa y a la clin. Devant del Rey y dels seus dos companys, a dalt d'un cavall d'estima, va un jove vestit ab un trajo bo, de les festes que són de costúm en la comarca, ab una gran gorra de pell y dues hermoses plomes blanques de gall, que arquejades li cauen al derrera; porta una senyera o un penó fet ab un mocador gran, de seda de colors vius, guarnit de flochs dels més virolats, vermells ab brodats grochs y verdosos, de flors de totes menes y coloraynes. Aquests ornaments els du també'l cavall a la clin y a la cúa.

En l'acompanyament o seguici hi van els captayres, els trompeters, els embaixadors, els nuncis, y altres genets sense qualitat especial.

La cavalcada arriba al devant de les portes de les masies del poble, toquen les trompetes y els nuncis fan llur crida cantant:

«*Ojats! Escoltèu, si vos plau, vosaltres els d'a dalt y vosaltres els d'a baix, els vilatans y els forasters, lo que vos dirèm avuy dilluns de Pasqua de l'Esperit Sant!*».

Venen els cantayres y demanen un dò.

«*per un Rey honest y pobre, a qui li han robat tot: per llur bona sòrt no tenia* RES, *perque de lo contrari li haurien pres molt més.*»

Com se vulla que'ls de la cavalcada sien fills, parents, coneguts o amichs del vehinat de la vila, sentada en una encontrada rica y riallera, reben nombrosos presents de valua, dons que s'agraheixen per medi de poesies improvisades, a voltes satiriques. Més tart s'apleguen pera festejar la diada ab un ball, quals despeses paguen ab el producte de la venda dels obsequis rebuts.

Aquesta costúm es de temps immemorial, mes no se sab ab certesa lo que significava; potser *l'arribada de l'estiu*.

En altre temps s'havia celebrat aquesta alegra costúm en el reyalme de Bohemia, malgrat fos un xich diferenta. Hi prenien part personatges de més mèrit y de més importancia, puig representaven el rey, la reyna, el batlle, els regidors, el butxí, els agutzils, soldats, etc., y al cloure la festa mataven al rey.

BENET R. BARRIOS

VIDA

Avuy he entrat en la bonica cambra tebia en quals murs hi ha pintats grans lliris blaus y hont el remor de les petjades es ofegat per una tova alfombra de roses. Y en l'ample espill biselat he vist reflectarse'ls contorns suaus d'un breçol tot blanch, tou y lleuger com un niu de gavina.

Al fons de la cambra, en un dels llits bessons, bella remembrança del Renaixement, encortinats d'antigues y esmortuhides sedes, hi ha la mare, tota jova, tota blanca, hermosa com una aubada purissima de primavera, entre la blancor dels coixins.

La mare, que té en els llabis encara pàlits un somriure inefable endreçat al breçol vorer, somriure que sols trenca quan sent la onada lactosa agitarse y revoltarse dolorosament en sos pits que sobreixen de sava vital!

Del niu de gavina n'ha eixit un plany d'aucell pidoler, y he pres en mos braços la bonica criatura, delicada com una flor d'ombracle.

Quin encis té aquella carona de rosa! Car ne fa olor de rosa, la menuda d'en Jordi y de la Maria! De rosa y de moixonet calentó tot just emplomat.

M'acosto al llit, y dich, oferint a la mare l'escayent farcellet de brodats y cintes:

—Mira còm busca! Quina gana té! Cuyta, pòsatela al pit!—

La petita mare'm guayta un xich confosa, y murmura poch a poch:

—No, no encara. Esperèm. Si no pot ésser que tingui ganal... Si totjust fa...—

Y'm senyala ab els ulls el ver motiu que li fa refusar en aquells moments el pit a la menuda, que xiscla y plora.

Al peu del llit hi ha assentades, ertes y primes, ab trajos bessons, severs y negres, dues dames de posat senyoril, de rostres cantelluts, de jovenesa y pits ausents, molt semblantes l'una a l'altra.

En els amples sillons drecen llurs busts ben testos, rigits. Tenen els ulls baixos, y, en les enguantades mans, groixuts llibres de pregaries lligats ab cintes negres.

Ay, tè rahó la gentilissima partera! Ara comprench son prech mut, sa mirada eloqüent, son refús a la filla adorada...

Si són *les tietes!* Les germanes de l'avi mort, dues solteres empedrehides que trobarien altament indecorós y de poch *recato* — pera llurs ulls verginals — l'acte sublim d'aquella benehida maternitat.

Són *les tietes!* Aquelles dues ànimes blanques que han anat envellint en *el passat*, que de l'amor ne diuen pecat, quals cossos no han de donar llur fruyt d'amor y de vida!...

Les *tietes*, que són unes bones senyores que may han estat dónes; que no gosen acostarse a n'aquells llits quals misteris no revelats guarden pera llurs immaculades penses quelcòm de realitat pecaminosa, lo meteix que aquell sér tan petit y bufó, fet de besos y de sang confosa per l'amor immens que'l creà... aquell sér tan petit y bufó en qui halena poderosament la vida, però que no es encara batejat y du sobre'l front el segell del *pecat original*...

Mes la nena plora y's debat dintre sos fins volquers: la nena té gana y jo no tinch més espera.

— Dónali mamar, — dich, imposantme, a la fi.—No la facis patir més, pobriçona!—

Y afegeixo en veu baixa:

—¿Quina culpa'n té l'angelet de que sien elles tan verges?...—

La mareta somriu, y ses blanques mans van per descordar els llaços color de cel que li creuen el pit.

Les *tietes* comprenen: baixen més els ulls y s'alcen; se despedeixen d'alli estant y surten, severes y quietes, com ombres de tristor.

Y quan són lluny, la bonica mare llença una rialleta fresca com un cant de cardina boscana, y la cambra sembla més clara, y més alegres els grans lliris blaus que s'enfilen per les parets.

Oh! el somriure de la Mercè, les boniqueses que diu *a la reyna* quan se la posa al pit parlantli com si la menuda, plena d'enteniment, pogués compèndrela!...

Mes per això està'l bonich moixonet! Xucla que xucla ab dalit: vol viure, vol viure; s'arrapa a la existencia ab tot son ésser fràgil y delicat com una flor que's bada.

En Jordi ha entrat, els ulls brillants, la boca somrihenta, el front serè illuminat. Son cos alt y prim se vincla suaument sobre la mare y la filla: es el món sencer allò pera ell, lo que s'estotja en aquell llitet estranyament bonich, ahont, fa un any apenes, geya tota rebregada, oblidada alli, la broma suau y blanca d'un vel de nuvia, nou de poques hores.

La esposa adorada, y en sos braços el desitjat fruyt de llurs amors! Còm els hi somriu ditxós! Còm les acarona y besa a abdues!...

Els veig, a n'en Jordi y a sa volguda companya, y veyentlos, torno a creure en l'Amor.

He sentit el xiscle de la infantona y vist sos ulls foscos badarse a la llum, ses manetes de rosa agitarse, y son plor clar y ferm cantar en la quietor de la cambra tebia, y torno a creure en el goig de la Vida.

...Mentres tant, carrer avall, per l'acera grisa, llisa y dreta, van *les tietes* ben ertes en llurs severs vestits negres, ben serioses y mudes: abdues iguals, sense l'encis d'una curva en el cos, ni el d'un esclat de poesia en l'ànima.

El cel es gris; fa un vent trist y queixós que arrebassa les derreres fulles en capgirells esbojarrats. Els tronchs cendrosos clapats de fosch s'arrengleren severament tot lo llarch de la via plana, per hont devallen les ertes figures de les tietes, ab llur eterna y trista virginitat.

Abaix, al carrer, el dia es gris y fret; a dalt, a la cambra tebia, quin sol que hi bat!

L. ESCARDOT

ESPOSES SENSE FILLS

Oh esposes sense fills, que tindren desitgèu
pera passar els jorns de vostra quieta vida
acariciant el front de l'angelet de Deu,
consol al penós clam de l'ànima afligida!

Oh esposes sense fills, que tindren sommièu
pera podê alegrar vostra ànima entristida
per tanta soletat que a la terra passèu,
sense un somrís tan sols d'una boca esquifida!

¿Quí sab si el capet ros que fóra vostre goig
esdevindría'l cap d'un criminal o un boig?
¿Quí sab si el vostre fruyt pel món tóra un perill?

¿Quí sab si a qui el parí faría abaixâ'l front?
Oh esposes desitjants, quedeuvos sense fill,
avans de fer present d'un infeliç al món!

XAVIER GAMBÚS

COM PARLEM

QUE la llengua es un fidel reflexe de l'ànima dels pobles, un mirall ben clar en que llurs vicis, virtuts, carácter y modalitats, en una paraula la seva idiosincracia s'hi reflecta netament, y que per aquesta rahó la llengua mare de cada poble dèu ésser estimada y guardada per sos fills com s'estimen y's guarden els tresors més preuats de familia que són nostra historia d'ahir, exemple per'avuy y lliçó pera'l pervindre, tot això es una veritat tan repetida, qu'es ja una veritat vulgar. Els poetes, els sociòlegs y fins els senzills patriotes han cantat y rahonat aquesta veritat tal volta un xich més de lo que convé y escàu a una veritat senzilla. *Qui parle beaucoup veut tromper*, va dir el gran Balzac. O sia: Les veritats grans y senzilles ab sols anunciarles convencen.

Tots n'estém convençuts d'aquesta veritat.

En cambi no n'estém, o no semblém estarne, de la veritat contraria, es a dir: que la llengua que parlém, adhuch y essent la nostra, influeix directament y modifica'l carácter, les costums y l'ànima meteixa dels pobles. Y que tota llengua que no's modifica, que no's perfecciona, que no's precisa, es una llengua morta o qu'està prop de morir, com mort o prop de morir està aquell poble que una tal llengua parla. Per això un dels signes més evidents de la vitalitat d'un poble es la cura que té y l'esforç que li veyém fer pera depurar, enriquir y precisar sa llengua.

Jo vull prescindir, per avuy al menys (fixantme én Catalunya y en la llengua catalana), dels dos primers extrems. Me limitaré a notar qu'en això de depurar y enriquir la llengua catalana'ls esforços que s'han fet y's fan d'uns quants anys ençà són ben notables y significatius. Els nostres literats, els nostres poetes y els nostres gramàtichs han trevallat y trevallen ab fe y amor. La nostra llengua's fa rica y bella com l'ànima catalana, l'ànima del poble català, se fa rica y bella també. Avuy som més artistes y més richs que no ho erem cinquanta anys enrera; avuy parlém una llengua més rica y més harmònica.

Però ¿parlém una llengua més noble? ¿parlém una llengua més precisa, més gràfica, més sincera? Jo crech que no, y això es lo que'm fa pena. Perque al derrera d'aqueixa parla buyda, hipòcrita y convencional que tots parlém, hi veig la buydor, la hipocresia y el convencionalisme de l'ànima actual del poble català. Som més richs y tenim més mots, però ¿som més sincers y més franchs? Som més artistes y parlém més fi, però també som més hipòcrites.

Heusaqui el problema que jo voldria plantejar, y que crech interessantissim.

Ab greu dolor confesso la meva creencia. Y la confesso ab tant de dolor perque jo crech que'l verdader progrés moral y material, dels pobles com dels individuus, consisteix única y exclusivament en això: en ésser cada dia més franchs, més sincers, més naturals. Y aquestes qualitats s'han d'evidenciar y s'evidencien de fet quan existeixen, aixi en els pobles com en els homes, per medi de la parla cada jorn més franca, més sincera, més natural que parlen.

¿No seria, donchs, hora de fer un esforç y tractar de veure si en realitat estém madurs o'ns anèm madurant per'arribarhi a parlar més gràfica y sincerament de lo que parlém?

«Al pa, pa, y al vi, vi», diu un vell adagi català. ¿Parlaven aixi els antichs catalans? Sembla que si. ¿Hi parlen els d'avuy? No, no y no. Avuy quasi bé'ns donèm vergonya de dir pa al pa y vi al vi, com ens en donèm de dir cul al cul. S'ha de dir quelcòm que faci més fi, un altre terme convencional, indeterminat, inexpressiu. El cas es ferse entendre, però ferse entendre de manera que, dihent un terme impropri, que no expressa res, aquell o aquells a qui ens dirigim entenguin bé que volém dir cul. ¿No es això una hipocresia? Admetém per un moment que la cosa sia bruta: ¿deixará d'esserho perque al nomenarla, enlloch d'usar les lletres c u l usém les lletres a n o? (1)

Y com aquesta n'hi ha a mils. No's pot dir prenyada, s'ha de dir: en estat interessant; no's pot dir parir, s'ha de dir deslliurar; no's pot dir puta, s'ha de dir dòna de món; no's pot dir tinch mal de ventre, tinch còlich, s'ha de dir estich indisposat; s'ha de dir *té allò*, pateix de baix, de dalt, està excitat; no diu la veritat, per embustero; poch aprensiu, per lladre. En l'ordre de les interjeccions se pot dir *caray*, *jo't ftich*, *dallonces*, *me caso ab ronda*. Tothòm la entén la idea, però la idea no ofèn, lo que ofèn són les paraules, les lletres. Y aquí hi veig jo la gran hipocresia. Jo comprench perfectament que hi ha coses o idees que no's poden dir: aquelles coses o idees que poden ofendre sentiments o creencies d'altri. Lo que no comprench es que, contrariament, ningú protesta quan aquestes

(1) En un colegi de monges que jo sé ensenyaven de confegir a les nenes així: c a l - cal; c e l - cel; c i l - cil; c u l - panereta.

meteixes coses o idees se diuen en termes velats.

Ab termes velats se pot dir tot. «¿Fulano? Oh, Fulano! Quina habilitat, quin domini de la paraula, quin talent! *Afiguris*: es un home tan fi, que ho pot dir tot, lo més escabrós, lo més vert lo més sacrileg! Ho sab dir tan bé y ab una gracia! Una'l perdona ab gust!»

Sempre'm recordaré d'una escena de que forem actors un amich meu y jo. Parlavem un vespre, en un poble de la costa, ab unes senyoretes molt fines y molt ben educades per cert. Havien estudiat y sabien tres o quatre llengües. Després de bromejar un rato, aquelles senyoretes van dirnos lo següent, que venia a tom, es cert, en el diàleg:

Una d'elles:—Digui «jo ploro» en anglès.

Un de nosaltres:—No ho sé (en realitat no ho sabiem) però sé dir estimar: *Y love you*.

Un'altra d'elles:—No; ha de dir «jo ploro».

Un de nosaltres:—Però si li dich que no ho sé. Jo sé estimar en moltes llengües, però plorar, francament...

Un'altra d'elles:—Lo interessant es plorar... plorar en anglès.

Un de nosaltres:—(Ja bon xich escamat.) Si ho es tant, diguiho vostè.

Una d'elles:—Oh, no's pot dir.

Un de nosaltres:—¿Que no's pot dir? ¿Per què?

L'altra:—Perque no.

Un de nosaltres:—Donchs que ho digui la seva amiga.

L'altra:—Oh, jo tampoch.

L'altra:—Jo tampoch. No's pot dir.

Jo:—(Ja mitj enfadat.) Si no's pot dir, escriguiho, diguim les lletres.

Ella:—(Després de dubtar y consultar ab els ulls a ses amigues.) Una y, que vol dir jo, y una c, una r, y una y: *Y cry*. Vostè ja sab que la y en anglès se pronuncia *ai*.

Jo:—¿Vostès ho saben escriure y no ho saben dir? Donchs jo que no ho sabia ara ja ho sé: «Jo ploro; ay cray», quasi bé: caray.—

Al sentirho les senyoretes se varen ruborisar.

He contat aquest cas qu'es rigorosament històrich, entre molts d'altres semblants que podria citar, pera que's comprengui fins a quin punt arriba la hipocresia en el parlar, especialment entre les classes fines. Un mot cru no vos el dirán may: en cambi, fer equilibris pera dir una idea o cosa més o menys maliciosa y fins porca, es pera elles un *sport* que'ls hi dóna patent d'hàbils y llestes.

¿No es ben trist tot això? ¿No valdria més que ho callessin si ho creuen brut o immoral, o que diguessin les coses pel seu nom si tal no ho creuen?

Y encara baix un altre aspecte s'hauria de procurar fer més gràfich y precis el llenguatge català. Me referesch a les fórmules y rodeigs que usém quan ens veyém obligats a dir a algú quelcòm que ab rahó o sense creyém que'l podrà mortificar. «Digui que no hi sóch», per «Digui que no'l puch rebre.» «Nosaltres dinèm a la una», per «Vàgisen que fa nosa.» «No, si es molt *mono* l'seu nen, però ¿sab? aquest gerro es un regalo y si's trenqués...» per «¿No li sab ventar un revés a n'aquest nen entremaliat?»

Un dia, a Banyuls-sur-mer (1), trobantme a la estació vaig entrar a l'*andén*. La porta era oberta de bat a bat. Cap rètol ni cap empleat *defensaven* la entrada. Se veya'l cel blau, un tren xiulava y un bon amich meu m'allargava'ls braços desde un vagó. ¿Per què estava oberta aquella porta si no pera que jo la franquegés? «*C'est deux sous*» va dirme un empleat al tornar. Dos sous de multa, *d'amende*. Vaig pagar de mala gana perque ho considerava injust. ¿Per què no les tanquen les portes o no posen un avis que eviti les tentacions? En fi, vaig pagar tot pensant: «Cada terra fa sa guerra». Y me'n anava malhumorat, quan sento que l'empleat, ab gran cortesia y treyentse la gorra, 'm diu: «*Merci monsieur*.» De poch m'enfado. Me vaig concretar a respondre ab tota la ironia que vaig saber: «*Vous êtes bien poli*.» ¿No resultava sarcàstich que'm donguès mercès per dos sous que jo no li donava de bon grat, sinó perque ell m'hi obligava?

En lloch de *merci* —si aquell home hagués sigut un home franch y convençut de qu'ell representava una idea de justicia—m'hauria dit severament: «*Cela vous apprendra, monsieur* etc.» Y jo m'hauria cregut més fàcilment aixi que aquell home tenia rahó.

En fi, qu'en català—com per altra part en totes les llengües, potser encara més en moltes altres llengües: exemples el castellà y el francès—no's parla ab la franquesa y sinceritat que correspondria a un poble franch y sincer.

¿Per què ha d'ésser aixi això? ¿Per què a la hipocresia de l'ànima hi hem d'afegir encara la hipocresia de la llengua? No podriem fer nosaltres els catalans, que passèm per ésser un poble gayrebé brutal per son amor a dir les veritats, no podriem fer un petit esforç pera corretgir un xich aquest convencionalisme de llenguatge?

Y ¿no podria ésser que si ens acostumessim a parlar ab més sinceritat y menys hipocresia, acabessim un jorn per ésser nosaltres meteixos més sincers y menys hipòcrites?

EMILI TINTORER

(1) A Banyuls-sur-mer són catalans, catalans de França.

TEATRES

ESPECTACLES-AUDICIONS GRANER.

Continúen al Principal les vetllades fines de moda ab una fredor desencoratjadora. Molta animació durant els entreactes, molts vestits bonichs y molts senyorets enguantats que's miren ab ulls tendres a les *pubilles riques* que generalment fan el desentès. Se veuen maniobres curioses, vanos que parlen, tossetes expressives, *gemelos* posats devant dels ulls pera mirar de costat, y moltes altres coses. També se senten converses qual vulgaritat desentona del lloch y dels richs trajos: si la minyona ha portat a taula l'arroç covat; si el xacolata es millor ab melindros que ab pa de casa; si la filla del marquès es una ordinariota, etc. Es distret escoltar durant els entreactes.

Però durant la funció l'aburriment s'endevina. Sols de tant en tant un xiscle mal reprimit o una riallada esplendorosa fa tombar vint caps envers una matrona revinguda o una tendra donzella inexperta que no saben contenir les llurs ingenuitats. Y no es pas en Molière, ni en Goldoni, ni en Marivaux, ni en Shakespeare qui les fa riure, sinó'ls actors quan, exagerant a tall de *clown* determinades situacions escèniques, apareixen més o menys ridiculs. De la fina sàtira, de la petita filosfia pràctica qu'en les obres d'aquests autors sempre s'hi troba, ben poca cosa o res semblen capirne aquella matrona, ni aquella donzella, ni la majoria del públich selecte allí congregat.

La veritat es que, fòra dels trajos y de les decoracions que sempre són espléndits y apropriats, lo demés no pot entusiasmarnos. No tracto d'ofendre als modestos y laboriosos actors que al Principal trevallen, que ofensa no es dirloshi que'l teatre clàssich, sia del genre y de l'época que's vulgui, adhuch y possehint facultats que per desgracia sols alguns d'ells y encara relativament posseheixen, necessita una interpretació delicadissima, un estudi molt profond, y en fi, una preparació que'ls hi manca. Afegimhi que les traduccions generalment tampoch són ni prou literaries ni prou discretes, y's compendrà la fredor de que parlava avans.

Y encara deixo de banda la part més grave, o sia que per exigencies de la moral rancia dels senyors que això dirigeixen, les obres escullides d'aquells grans autors sempre resulten ésser les més ignocentes y ensopides. Mes com d'això ja n'he parlat altres vegades, no'n vull dir res més per avuy.

L'última sessió's composava d'un saynet d'en Camprodón, *La teta gallinayre*, que quan erem infants ens feya riure a Romea; però com que nosaltres y l'obra meteixa hem envellit—perque també's fan velles certes comedies, per no dir totes,—avuy ja no fa riure a ningú. Sobre tot els versos. Quin mal que fan a la orella aquells versos vulgars y xabacans d'en Camprodón! Y això que ho feren bé, molt bé tots els actors. En Giménez, en Bozzo, la seva filla, tots.

De *Les precioses ridícules*, ja ho he dit més amunt: sols els trajos mereixen citarse. Se necessita més bon gust, més flexibilitat, més desembraç y una dicció més fina e intencionada pera fernos fruhir les delicadeses y fins les *bufonades* del gran satirich francés.

Ademés d'aquestes dues comedies ens donaren *Els dos xerrayres*, traducció catalana de *Los dos habladores*, que ab tanta *verbositat* escrigué'l gran Cervantes. L'obra no resulta gens ni mica. Y's comprén fàcilment. Tot el seu mérit consisteix en la maravellosa fantasia agermanada ab una incomparable riquesa de llenguatge de que fa gala un autor qual idioma's distingeix precisament per ésser florit encara que poch expressiu. Es a dir, tot lo contrari del catalá. Es una pensada ben poch genial aquesta. ¿Per qué no'ns ho donaven en castellá? Jo bé sóch catalanista, però tractantse d'art sempre he cregut que les traduccions sols deuen servirnos per'apendre o gaudir lo qu'en original no podém compendre. Ademés, els actors ho feren molt malament. Quasi bé no's coneixia que'ls dos protagonistes fossin xerrayres. Si fins s'entrebancaven!

EMILI TINTORER

PETIT JOCH D'AMOR

PERSONATGES

LA COMTESA HELENA
DON JOAN
EL DUCH OCTAVI

L'acció passa a Italia.—Segle XVI.—Sala senyorial.

ESCENA PRIMERA

LA COMTESA ELENA Y DON JOAN

LA COMTESA

¿Sóu?...

DON JOAN

El criat del Duch Octavi...

LA COMTESA

¿Y veniu?...

DON JOAN

Pera dirvos, senyora, que'l meu senyor, el Duch, trobantse indisposat, avuy no vindrá pas: restará a casa. Y vinch pera dirvos, també, que'l Duch Octavi, ple de por y temença, tremola en son palau...

LA COMTESA

¿El Duch Octavi?...

DON JOAN

Si, el Duch Octavi tremola com un nen o com un vell... Sembla que tingui fret... Té por, basarda...

LA COMTESA

¿Por?... ¿Basarda?... ¿De què?

DON JOAN

Del seu amor.

LA COMTESA

¿Dubta, potser, de mi?

DON JOAN

No dubta, tém.

LA COMTESA

¿Tem? ¿Per quina rahó, per quina causa?... ¿He donat jo motius?...

DON JOAN

Vós no, senyora.

LA COMTESA

Allavors...

DON JOAN

Es que ha arribat don Juan...

LA COMTESA

¿Y tem, potser...?

DON JOAN

Don Joan ha dit que vós serieu seva.

LA COMTESA

¿Don Joan ha dit?...

DON JOAN

Que vós serieu seva.

LA COMTESA

¿Ha gosat?

DON JOAN

Ho ha promès!...

LA COMTESA

Això es horrible!... ¿Què s'ha cregut Don Joan? A les cortisanes y bagasses pot ell conquerir ab ses ofrenes; ab la seva llegenda a les ingenues; però a mi, a una emparentada ab el Sant Pare, descendenta de reys?... La Comtesa Helena no serà de don Joan.

DON JOAN

¿No serèu d'ell... senyora? Don Joan vos rondarà la casa vostra, y ab diners comprarà vostres criats, y entrarà en vostra cambra, y en ella vos parlarà d'amor, y vos dirà paraules harmonioses, y vos ubriagarà de llarchs esguarts... Don Joan es, en veritat, irresistible...

LA COMTESA

No pas pera mi.

DON JOAN

¿No pas pera vós?... Ho es pera totes, perque ell sab enganyar. Es fals, astut, mixtificador, ruhi, rufià, pervers y disolut, però es hermós... Ademés, es galàn y es enginyós. Escoltantlo, les nostres damiseles s'ubriaguen... Y al parlar s'acosta suaument, y mira ab uns ulls que són estranys, y somriu ab uns llabis fets de porpra... Y s'apropa, s'apropa, y quan la ubriaguesa triomfa en elles, Don Joan obre'ls seus braços y atança dolçament sa boca roja a les boques sedentes y afanyades...

LA COMTESA

¿El coneixèu?...

DON JOAN

Si: ¿qui no'l coneix? Ell enderrocà'l meu ensomni y feu del meu jardi un cementiri... Ell s'interposà en mos amor y fruhi de l'aymada!... Desde llavors l'odio immensament. Voldria vèurel mort, però bé sé que jamay gaudiré del meu desitj... Don Joan es immortal; desde l'infern jo crech que cada dia li endrecen nova vida y noves forces!...

LA COMTESA

¿Y ell ha dit?...

DON JOAN

Que vós serieu seva... y lo qu'ell diu se compleix sempre.

LA COMTESA

No pas aquesta volta... Però tinch por... me'l pintèu tan terrible... En sa presencia crech que tremolaré.

DON JOAN

Tremolarèu.. Perque ell s'apropará al vostre rostre y vos dirà qu'es hermós, qu'en totes les Espanyes may n'havia vist cap de tan bell, y que aquí, a la Italia, sols en les Madones rafaèliques n'ha vist de semblants... Vos dirà que sóu bella, que per vós ofegaria entre ses mans sa vida pera oferirvos, com penyora d'amor, el seu cadavre; vos dirà que vos estima, y, agenollat a terra, allargarà'ls seus braços humilment, boy demanantvos una almoyna d'amor... y vós l'escoltarèu tota encantada... Per això tremola en el seu palau el Duch Octavi... Per això tremolo jo...

LA COMTESA

¿Vós? ¿Y per què?

DON JOAN

Perque odio a don Joan... y li tinch enveja... Vós serèu d'ell un jorn...

LA COMTESA

No.

DON JOAN

Si: vós serèu d'ell... y això'm martiritza y m'atormenta. Don Joan acariciarà'ls vostres cabells, se mirarà en els vostres ulls y agonitzarà en els vostres llabis... Y jo penaré terriblement, perque sentiré dintre del cor les vostres besades amoroses... Els llabis odiats fruhirán dels llabis llargament estimats en el silenci.

LA COMTESA

¿Què dihèu? ¿Què dihèu?...

DON JOAN

Dich la veritat.

LA COMTESA

¿M'estimèu, donchs?...

DON JOAN

Senyora, *(S'agenolla.)* per tindre entre les meves vostres mans, les mans me tallaria; per besar ab mos llabis vostres llabis, ompliria'ls vostres de veri...

LA COMTESA

Parlèu com un poeta...

DON JOAN

Ho sóch del vostre rostre, dels vostres ulls...

LA COMTESA

¿Y quines són les vostres poesies?

DON JOAN

Besades...

LA COMTESA

No les recitèu pas... ¿El vostre nom?

DON JOAN

Paolo.

LA COMTESA

El nom es melodiós.

DON JOAN

Com mon amor.

LA COMTESA

Sóu atrevit, Paolo.

DON JOAN

No sóch jo, es l'amor.

LA COMTESA

Sempre ab l'amor als llabis!...

DON JOAN

Y al cor!

LA COMTESA

No ho veig pas.

DON JOAN

Si mirèu als meus ulls, allí el veurèu.

LA COMTESA

Els vostres ulls m'espanten; en ells hi veig quelcòm que'm fa basarda...

DON JOAN

Es el desitj.

LA COMTESA

Quelcòm que m'ubriaga...

DON JOAN

Es l'amor.

LA COMTESA

Quelcòm que m'atràu...

DON JOAN

Són els petons.

LA COMTESA

Aparteuvos, Paolo!...

DON JOAN

No. Senyora .. Deixeume ésser aquí, ben vòra vostre, sentint en mos ulls vostre mirar, sentint en mes mans vostres caricies. Deixeume ésser aquí, com un infant, y conteume rondalles y balades... Vos estimo tant, vos aymo tant!... *(Se sent soroll de passos.)*

LA COMTESA, *aixecantse.*

Còm! ¿Qu'es això? ¿El Duch Octavi ve?...

DON JOAN

Callèu, Comtesa.

LA COMTESA

¿No m'havieu dit que no vindria... que's trobava malalt?

DON JOAN

Jo vos he dit solsament que vos estimava... Jo no vos he dit res més... Y si, vos estimo!...

LA COMTESA

Callèu!... Tinch por!... Tinch por!...

DON JOAN

No tremolèu... Jo vos defensaré fins a la mort. Però abraceume força, dolçament.. Omplimnos de petons pera enfortirnos, y digueume en veu baixa, acaricianta, lo molt que m'estimèu. No tingueu por, Helena: no debades estèu ab Don Joan!

LA COMTESA

¿Còm? ¿Què dihèu?... ¿Vós?...

DON JOAN

Si: sóch Don Joan, el meteix Don Joan, el que vos estima com no ha estimat jamay... Per vostre amor ha dit qu'era criat, per vostre amor exposarà sa sang Peró no tinguèu por: la meva espasa ha florit sagnanta en cinch cents duels.

ESCENA II

DITS y EL DUCH OCTAVI

DUCH OCTAVI

Tanta traydoria sols ab la sang d'abdós pot perdonarse...

DON JOAN

Vos equivoquèu, Duch... No són les nostres sangs pera la espasa... són pera'ls petons... pera l'amor... ¿Traydoria? No, jo crech que no... Amor, res més que amor: un dolç amor que la vostra sang batejarà...

(Lluyten. El Duch Octavi cau mort. La Comtesa s'agenolla prop seu y li palpa'l pit.)

LA COMTESA

¿Qu'heu fet, qu'heu fet, Don Joan? Es mort, es mort!...

DON JOAN

Si, el Duch Octavi es mort: era precis... Sa sang entristirà la casa vostra, peró farà etern el nostre amor... Cadenes sagnantes ens lligaràn...

LA COMTESA

Aquesta sang m'horroritza!... Sangnantes tinch les mans, sagnant el rostre!...

DON JOAN

No vos espantèu, per això. Per cada gota de sang que vos ha tacat, jo vos faré mil petons; jo vos treuré la sang de vostre rostre, jo vos treuré la sang de vostres mans... la reculliré tota ab mos llabis, y en ells la servaré perpetuament.. Ells seràn, donchs, del nostre amor, el càlzer... No tinguèu por, Helena. Aquesta sang es llevor de petons, aquesta mort... un petit jòch d'amor.

CARLES ARRO Y ARRO

A N'EN RAFEL VALLES Y RODERICH

No vos he contestat avans perque vos sabia fòra de Catalunya. Si fou el temor o l'amor paternal lo que vos en allunyà, no vull ara esmentarho, mes, fos per lo que fos, he callat fins a sabervos retornat, perque no he volgut afegir al dany de l'ausencia l'agror de mes paraules, que per dolces que les trihi al dirigirirme a vós, sempre vostre paladar sé bé que les trobarà aspres tant per lo que de censura tindràn com per les materies que faràn públiques.

Jamay hauria cregut, amich benvolgut Vallès y Roderich, que home del vostre enllevat, que més d'un cop ha esmentat sa *trompa* bufada en moments perillosos, com prudent vaixell devant d'un grop arriés ses veles y s'allargués en popa ab un petit-floch tan sols, deixant el carrer del Cuch pera passejar la Cannebière com el més vulgar de nostres fabricants de taps. Y si vos haig d'ésser franch del tot, si may ho havia cregut, menys ho crech ara, y no perque estigui poch convençut de l'amor que professèu a vostra persona, sinó perque sé qu'en vós hi dominen passions més petitetes, que, petitetes y tot, agombolades fan un gran tot anorreador de vostra gran passió, que bo y essent ben gran, essent única, desapareix al costat de la gran massa que aquelles formen.

Si, amich Vallès y Roderich: vós heu fugit de Catalunya no perque temessiu quelcòm contra la vostra persona, sinó perque vos estimèu massa la fatxada de casa vostra, el *frontis* de vostra botiga d'apotecari, la portada del vostre cau hermosejat pels Terris y pels Audets, y, més poruch que'ls caragols que al sentirse les banyes tocades s'arroncen dintre llur closca, vós abandonareu aquesta, vós fereu no fa poch lo que no fa gayre més feu vostra filla Carmeta, ab la sola diferencia de que a aquesta l'acompanyava un practicant y a vós un trist sach de mà ab mitja dotzena de mocadors y mitjons, el morrió de riçar el bigotis y les pantufles de simolça.

Si, deixeume dir, que ho vull dir tot. ¿Què temieu contra vostra farmacia? ¿Les pedres? Ah, mirèusela bé vostra fatxada! Més mal que totes les pedres y pedregades del món, hi han fet els cops donats en ella per la mà d'en Calau, del bon Calau que tustava a son amich a totes hores ab el cor ple de tristors y de temences... Més que als vostres amichs a qui deixareu sense saludo, vos estimèu la vostra botiga, ab aquella estimació petita de burgès bon jan (per de fòra), que, més que estimació directa a la cosa, es de retruch propria estimació d'home que's paga de que l'alabin a n'ell fent alabança dels objectes que l'envolten. Si, no ho neguèu: vós la teniu la petita petitesa de la vanitat; proba ben clara

n'es el que ara tot se vos torni parlar y reparlar de vostra farmacia flamant, d'aqueixa farmacia de que vos avergonyieu quan era velleta y entrenyinada y polsosa, y quan enlloch de pots blaus ab lletres daurades de trinca y ampolles d'especifichs moderns, omplieu ses estanteries de pots blanch abs rètols de paper y capces d'ajudes de veterinari.

Emperò ja no serieu gran home, si no fossiu gran infant. Vós teniu el dret de viure tòrt, y per això insisteixo en aquest punt. Però com que, per gran que siguèu, no teniu dret de fer tòrt als altres ni als ulls dels altres torçar la veritat, dech enfondir en altres punts, y ho faré.

Deyeu en vostre derrer article endreçat a mi, tot fentvos l'home serè, que vostra filla Carmeta venia a apendre l'Esperanto, y això es fals de tota falsetat. Jo no la he vista may a classe, y els bons companys esperantistes no'm deixaràn mentir. Jo no negaré que la vostra filla sortis de casa dia per altre, però anèu a saber quin altre idioma la estava *esperanto* a la cantonada del carrer del Cuch. Confessèu palesament o qu'heu faltat a la veritat, o qu'heu badat com un pot d'arrels de malvins destapat. Y com que jo vos conech y sé que vós, concorrent que foreu del *Gavilán*, la sabèu massa llarga pera que vos puguin aixecar la camisa, encara que'm diguessiu lo segón jo creuria lo primer, perque estich més que convençut de que vós ja sabieu que més d'una vegada la Carmeta havia sigut vista a casa la Mercè d'en Graner, a veure'ls sports suechs pel-liculats, y a no veure'ls intèrvals de fosca en companyia del vostre practicant, qui ab la seva mansuetut vos ha daurat la píldora que vós ara tractèu de fer empassar als barcelonins ab vostre amor cientifich de penya d'Ateneu.

Si tan sincer sóu, ¿per què no ho dihèu que ja no amenisa les vetllades de casa vostra la Carmeta? ¿Per què no ho bescantèu que vostre practicant, en Peret, cançat de la mà de morter va agafar la de vostra filla sense demanàrvosla, y se l'ha enduta ab filla y tot? ¿Era preparant l'apagament de l'escàndol que això produhiria al ésser esbombat, que parlaveu d'amors cientifichs y de ciencies amoroses? Parlèu clar: ¿vostra filla ha fugit ab en Peret avergonyida de la publicitat criminal que vós donareu de sa passió per mi, de la qual jo no'n sabia ni un mot, y que potser ella va explicarvos a cau d'orella pera despistarvos, fervos badar y lograr ab més llibertat practicantejar ab el futur don Pere? o bé ¿ella ha fugit perque era cert qu'estava farta de sentirvos a parlar del cinquanta tres y del seixanta quatre, y de l'Espartero y del Vallès y Ribot de la Federal?

Siguèu home superior y confessèu que vostra pubilla a hores d'ara potser, a mena de nova Caraman-Chimay, balla'l bolero a Toulouse pera guanyarse les garrofes d'ella y d'en Peret, o a mena de nova Irene ibseniana, ensenya ses belleses pera despertar de la freda tomba de vostre amor cientifich a lo Rubek.

Potser si callèu vos respectaré, que a la fi sóu son pare y pare del sigle passat, però lo que no vos puch tolerar es el vostre intelectualisme en materies amoroses. No, amich estimadissim malgrat tot: no vos puch consentir que ara, fart de carn, vos feu, no frare, sinó doctor *cardiach* que dirieu vós; vós qu'heu fet la joventut en una época de bullanga, no sóu qui pera venir a fer romanticisme en materies d'amor; un romanticisme de laboratori, es cert, però romanticisme a la fi. Les matrones romanes són avuy senyores, els gladiadors si volèu són camalichs o cotxers, però l'amor es sempre'l meteix—grat sia als Deus!—y la més ensucrada damisela més s'estima la mocegada barroera d'una boca ardenta mal senti l'alioli, que la disquisició melosa de la boca perfumada d'un intelectual... que se la perfumi. La més pulcra de la més encotillada de les senyoretes, més prefereix estrènyer el coll musculós d'un Hèrcul que la gorguera riçada dels gomosos del temps d'en Cyrano: allò de la tragedia es pura faula a la fi; romanticisme; com si diguessim, amor cientifich. Y de cent dònes, noranta obriràn els ulls si les hi parlèu de la diada del Corpus, y les cent s'adormiràn si les hi plantegèu un problema algebraich.

Per això que la bestia entra en un cent per cent en la composició de l'amor, de la meteixa manera que la tela hi entra per un tot en una camisa, y les cintetes, que són els sentimentalismes, no hi entren sinó com a detall de bon gust... o de mal gust devegades, heu de convenir en que'l matrimoni es antiquat, groller y convencional; ofensiu pera la especie humana, ja que sa llegislació no va endreçada al cor, sinó a la materia; atentatori a la llibertat humana, y desmoralisador per quant ve a posar a l'amor limits mantinguts per sancions materials diferentes segons els paisos, en tant que cap lley limita l'odi, y si ho fa, tot lo més el limita moralment. Heu de reconèixer que, essent l'amor funció natural, la lley sols dèu intervenir en ella posant tot lo més cartells en les cantonades sancionant les infraccions ab penyores, però may intervenint en la vida privada; que ningú s'ha de ficar a casa vostra, ni vós ho consentirieu, pera obligarvos a menjar carn d'olla cada dia si no la mengèu, o pera fervos menjar de tant en tant un bitxo cohent si vós sóu dels qui, encertadament, opina que'l ventre porta les cames y que sempre cols cansen, però no espatllen el pahidor.

Y si vós me sortiu ab el ciri trencat de la corrupció de costums modernes y de la joventut que ara puja, jo, fugint de la pedanteria, excusaré les cites históriques que vos demostrarien còm en tot temps les oques han tingut

béch, però si que vos diré, si per cas insistiu en que ara'l tenen més llarch que may, que precisament el matrimoni es el gran corruptor de la humanitat, ja qu'esclavitza dintre d'ell la dòna, y per lo tant, impossibilitada de lliurement trevallar, viu dintre del sant llaç com a paria, lo que fa que'l jovent no pugui constituhir familia fins a comptar ab medis pera més de dos—avuy que tan dificil se fa'l trobarlos pera un sol—y entretant l'home impacient y lliure dongui satisfacció a natura com li sia possible, mentres la dòna encadenada vagi elaborant dintre de sa migrança'l pahorós fantasma de l'histerisme. Y vegèu còm si profondisessim en aquest punt, y vós podrieu ferho millor que jo, arribariem a trobar que al matrimoni hi arriben els dos sexes, l'un fadigat per l'us y l'altre pel desús en desigualtat tal de desenrotllo, que potser a més de lo esmentat podriem afegir que'l matrimoni es criminal si demostressim—cosa que pot ferse cientificament—que d'aquella desigualtat ne van plenes les cliniques.

Y si a més jo vos digués que'l matrimoni, hipòcrita y moral—oh que n'es de fastigosa la moral!—per essencia, es l'inventor de les fàbriques de Paris, de les cols que donen criatures y de les cent mil bestieses més ab que s'embruteix la imaginació dels infants, preparantlos pera donar una importancia que no té a l'acte deliciós mes no per això menys estúpit de l'amor, ja no vos quedaria pera defensar vostre amor bo y cientifich, altre argument que'l rovellat de la necessitat de protecció dels infants, a lo que jo vos respondria de la següent manera: 1.er ¿Serèu vós qui afirmarèu que'ls pares estimèu als fills perque la lley ho mana y no perque es de naturalesa? 2.on ¿Pot honradament parlar de protecció als infants una humanitat que'ls ensenya a matar y els mata a milers, quan a la flor de la vida encara tenen com qui diu la llet als morros? 3.er ¿No seria més noble, y sobre tot més franch, que'ls Estats diguessin que apoyen el matrimoni perque'ls hi permet *numerar* els sers desde que fan el bleix fetal, lo que'ls hi facilita la tasca explotadora? 4.rt ¿No es ridicul que suposant que la gent al desaparèixer la lley matrimonial aixi que tinguessin un fill l'abandonessin, els Estats que gasten milionades pera la destrucció moral y material (clero inclòs) s'esveressin pensant que haurien d'omplir uns quants mils de biberons diariament y arrenglerar uns quants cents de mestres d'estudi?

Vaja, senyor Vallès y Roderich, aquesta vegada no havèu estat en lo just, y trobo qu'esmerço massa temps y paper en demostrarvos lo que la vostra filla Carmeta vos ha ben demostrat, això es: qu'en materia d'amor val més un Peret a la mà, que cent intelectuals volant; que sempre es tart no arribanthi d'hora; y que'l Concili de Trento... *vaya, buenas!* —F. Pujulá y Vallés.

EL CANÇONER DE EN JOSEPH PIJOAN (1)

Heusaqui un bon llibre, y, més que tot, un llibre bo. Tot ell respira humanitat; amor es el sentiment que l'inspira; humilitat y altruisme són ses manifestacions; sa finalitat única, el bé.

En Joseph Pijoan es un d'aquells homes dels quals, quan se'n troba algún pel cami de la vida, sol dirse: *Es un pecat ferli mal*, perque, com ells són incapaços de ferne, fins, si mal se'ls hi fes, ens el tornarien en bé, y per això preferim respectarlos pera no havernos de reconèixer inferiors a n'ells en l'exercici de la bondat. Y per això dihèm: *Es un pecat ferli mal*, perque es usual en nosaltres suposar als demés capaços de cometre les meteixes maldats que nosaltres cometèm, ab lo qual ens tenim per menys dolents de lo que som; y quan d'un home sabèm que sols es capaç del bé, preferim evitar ab ell tota comparació, y passèm de llarch, tot dihent: *Es un pecat ferli mal.* Aixi creyèm fer acte de noblesa, no fent mal a qui presumim que no hauria de tornarshi.

Llegiulo'l petit llibre d'en Pijoan, y encara que no haguèu tingut may ocasió de conèixer l'home, tindrèu d'ell una visió ideal; ab la circumstancia de que, si mil vegades havèu passat per la pena de veure esvahirse una visió vostra en presencia de la realitat, en aquesta presentiu que anèu segurs del tot, perque en la formació del vostre ideal sols hi han intervingut elements exemptes d'artifici, y qual simplicitat exclòu ja la possibilitat de tot engany.

No es un llibre, el d'en Pijoan, com tants altres que'n corren. Jo veig generalment en cada llibre un enginy de guerra; veig en ell l'obra del lluytador, y derrera de les lletres que conté m'apar vèurehi parpellejar l'esguart de qui les ha dictades, com espiant l'efecte qu'en mi produeix la lectura, satisfentse de la victoria que sobre meu obté ab el convenciment que a mon esperit aporta, o malehint la meva resistencia si no consegueix imposarme de les noves veritats que predica. Perque jo no crech may que un llibre sia escrit ab propòsit de mentida; mes si crech que la mentida ha estat tinguda en estima de veritat per qui l'ha posada en el llibre.

En Pijoan no's proposa res ab son llibre, y per això convenç. *Valen més cançons que rahons.* ¿Què li dirèu a un home aixi? Ell no pretén res, ni demana res; ell passa cantant, y derrera de son cant se n'hi va la vostra ànima. Y ¿per què tot això? Perque ell no vos reclama pera la lluyta, sinó que se vos

(1) Estampat per J. Oliva a Vilanova y Geltrú. MCMV.

presenta indefens. ¿Y quin mal li voldréu a qui veyéu tan lluny de fervosen?

Tot el llibre es aixi. Tot podria discutirse d'ell si un pogués ferlo objecte de discussió. Jo començaria per discutir el color de la coberta (¿per qué ha d'ésser blanca y no d'altre color?) y acabaria discutintho tot. Per aixó faig de critich a voltes, perque dins meu hi sento'l lluytador, y cerco, lluytant, a aumentar el convenciment que jo tinch de les coses; y faig armes, no pera obtenir una victoria, sinó perque tinch armes y'm cal móureles en pro o en contra de quelcóm, car aixi entench afermar mon convenciment y donar a mes armes un nou tremp pera defensarlo.

Mes en *El Cançoner* d'en Pijoan el critich no hi té res que veure. Si l'obra com a obra literaria no es absolutament perfeta, es precisament perque'l proposarse l'autor aquesta perfecció hauria estat ja com prepararse a la defensa. Y qui no vol lluytar no tem presentarse senzillament, mal preparat y tot, car sa millor defensa está en el propósit de no voler lluytar: *Valen més cançons que rahons*. Si volèu lluytar ab cançons, prou!

Y com a cançons, escolteules les d'en Pijoan. Si sóu capaç d'escoltarles ja estéu llest. Ell canta'l nostre pa de cada dia, ell canta l'amor entre'ls homes, ell canta la bondad, la humilitat... ¿Y còm es possible que un home qui canta eixes coses ab tan persuasiva entonació, ab tan senzill convenciment, no sia un elet?

Saludém en aquest llibre l'obra d'un poeta, y sobre tot, l'obra d'un home de bé.

R. Miquel y Planas

CONSISTORI DELS JOCHS FLORALS

DE BARCELONA

Convocatoria pera'ls de l'any 1906

Als poetes y prosadors de Catalunya y de tots els territoris ahont la nostra llengua es parlada o coneguda, els VII Mantenedors del *Consistori dels Jochs Florals de Barcelona*, en l'any XLVIII de llur restauració, salut.

Per complir la honrosa comanda que l'honorable Cos de Adjunts ens feu el día 1.er de Novembre d'aquest any, vos convidàm a pendre part en el *Jochs Florals de 1906*, que, segons els Estatuts y bones costums establertes, se regiràn per el següent

CARTELL

El primer diumenge de Maig, que s'escàu el día 6, se celebrará la poètica festa, en la qual seràn adjudicats als autors de les mellors poesíes qu'hi obten, els *Premis Ordinaris*, (que ofereix cada any *l'Excm. Ajuntament de Barcelona*, protector y ja de temps aymador de la Gaya Ciencia), o sien: la *Englantina*, la *Viola* y la *Flor Natural*, que corresponen als mots que formen el lema de la Institució.

La *Englantina d'or* se donará a l'autor de la mellor poesía de caràcter patriòtich o fets històrichs, usatges y costums de Catalunya, essent preferida en igualtat de mèrit la escrita en forma de romanç.

De la *Violeta d'or y argent* se'n farà entrega a l'autor de la mellor poesía religiosa o moral.

La *Flor Natural*, premi anomenat d'honor y cortesía, s'adjudicarà a la mellor composició en vers sobre tema que's deixa al bon gust y franch arbitre de l'autor. Segons la bella costúm d'antich establerta, el qui obtinga aquest premi deurà ferne present á la dama de sa elecció, la qual proclamada *Reyna de la Festa*, entregarà'ls premis als qui guanyadors ne sien.

PREMI DEL CONSISTORI

Una copa artística que ofereix el Consistori a la mellor composició en prosa sobre tema y genre literari que's deixa al bon gust de l'autor.

Atorgats els premis anteriors, el Consistori disposa, pera adjudicarlos a les composicions que'n crega mereixedores, dels següents.

PREMIS EXTRAORDINARIS

Un objecte d'art, que ofereix l'Emm. y Rvdm. senyor Cardenal Casañas, Bisbe de la Diócesis.

Un Relleu artístich, ofrena del Emm. y Rvdm. senyor Cardenal Fray Josepch de Calasanz Vives.

El Sagell de la Unió Catalanista incrustat en or sobre planxa d'acer, ofrena de la Junta Permanent de la «Unió Catalanista».

Un objecte d'art, ofert per la «Lliga Regionalista» de Sabadell.

Un objecte d'art y'l títol de soci de Mèrit de l'Associació de Lectura Catalana.

Una moneda d'or, ofrena del «Centre Catalanista de Santiago de Cuba.

D'acort ab els Estatuts dels *Jochs Florals*, podràn concedirse ademés els accèssits y mencions honorífiques que'l Consistori judique ben merescuts.

Totes les composicions deuràn ésser rigorosament inèdites y escrites en antich o modern català d'aquest Principat, de Mallorca, de Valencia, del Rosselló o de la Sardenya.

Tots els trevalls, ab lletra clara e inteligible, se remetràn al Consistori, carrer dels Templaris, num. 3, avans del mitjdía del día 15 de Març vinent, junt cada hu ab un plech clos que continga'l nom de l'autor y duga demunt escrit el títol y lema de la composició.

Els premis o accèssits que no sien retirats avans de la renovació del Consistori, s'entendrà que son renunciats per sos guanyadors.

Els plechs que continguen el noms dels autors no premiats se cremaràn, com de costúm, acabada la repartició dels premis.

El Consistori's reserva per un any la exclusiva propietat de les obres premiades, entenentse que la publicació total o parcial d'alguna composició premiada, avans de la celebració de la festa, implica la renuncia al premi y als honors que del meteix s'esdevinguen.

Que'l Senyor vos donga inspiració pera cantar ab esperit verament català la *Patria*, la *Fe* y l'*Amor*, y a nosaltres discreció en judicar y acert en premiar als més dignes.

Fou escrit el present Cartell en la ciutat de Barcelona als 15 díes del mes de Novembre de 1905, per els VII Mantenedors. — Miquel Costa y Llobera, *President*. — Ferràn Agulló. — Lluís B. Nadal. — Joaquím Miret y Sans. — Joseph Pous y Pagès. — Geroni Zanné. — Pompeu Creuhet, *Secretari*.

NOVES

Temps fa que la prempsa ve parlant del projecte de la *Unió Catalanista* de convocar als autonomistes catalans a una Assamblea magna de la que'n neixi la desitjada concentració de tots els elements que's preocupen de reivindicar els interessos morals y materials de Catalunya.

Nosaltres no n'haviem parlat d'aquest projecte de la *Unió*, esperant poder donarne noticies més concretes; ab tot, avuy creyèm poder anunciar la celebració de dita Assamblea, car la Junta Permanent ja n'ha tractat especialment y ha acordat que segueixin els trevalls d'organisació, pera que pugui tenir lloch en la vinenta primavera.

L'Assamblea de Barcelona de 1904, ab sa *Declaració* memorable, fou pera'l Catalanisme una fita gloriosa, per més que certes vanitats y personalismes d'empelt foraster, barrejades ab conveniencies politiques de segona mà, ens hagin privat d'assolir tots els resultats que de dita Assamblea esperavem. La *Unió Catalanista* repetirà en 1906 la crida que feu en 1094, en la confiança de que tots els catalans d'altes mires hi acudiràn a exposar llurs idees, ocupant el lloch que'ls hi correspòn pera no abandonarlo en lo successiu, car l'esperit del Catalanisme es ben ample pera que s'hi puga esplayar tothòm.

Tant de bo que de les deliberacions d'aquesta Assamblea'n resulti, ben efectiva, la concentració desitjada, y, sobre tot, quelcòm que serveixi d'etern llaç d'unió, a mena de simbol superior que agermani y guihi pera'l fi comu les més diverses accions politiques y socials dels qui volen pera nostra terra l'autonomia que li cal.

—

Formant part de la Biblioteca de JOVENTUT, s'ha publicat el *disbarat* còmich-lirich-geogràfich *L'agencia de informes comercials*, de nostre estimat company en Pompeius Gener, que tant d'èxit obtingué al estrenarse'l 8 del passat febrer en el teatre Romea. En totes les llibreris se ven a 1 pesseta. Als suscriptors de JOVENTUT que l'adquirexin en aquesta Administració se'ls hi fa l'acostumada rebaixa.

—

Aquests dies han vingut parlant els diaris de que l'antich vapor «Ciudad Condal», que actualment servia de dipòsit de carbons, havia sigut adquirit per una casa estrangera. A hores d'ara ja haurà abandonat aquestes aygües, y per nostra banda no podèm deixar de sentir certa recança, donchs tots els barcelonins miraven ab fonda simpatia aquella vella carcaça d'un navili que un dia portà a bordo a nostre gran poeta mossèn Jacinto Verdaguer, y en el que hi escriguè bona part de son inmortal poema *L'Atlàntida*.

—

S'ha aixecat la suspensió que pesava sobre *La Veu de Catalunya*, la qual tornà a aparèixer el passat dissabte.

Li tornèm el saludo, desitjant qu'en lo succesiu no tingui nous comtratemps.

—

En l'article *La nit solsticial*, de nostre estimat colaborador en Victor Oliva, que aparegué a JOVENTUT fa dues setmanes, s'hi escaparen algunes errades que per trobarse principalment en paraules italianes poden donar lloch a confusions. Les principals són:

Columna 2.ª: *Postinari* enlloch de *Portinari*.

Columna 3.ª *Hecchotti* enlloch de *Stechetti*.

Columna 4.ª: *Veso* enlloch de *vero*; *terra* per *tersa*.

Columna 6.ª: *Semterno* per *Santerno; neblia* per *rebbia; manma* per *mamma*; *metrificadors* per *mel-lificadors; provo* per *prono*.

Columna 7.ª: *spriare* enlloch de *spiare*; *fiamme* enlloch de *fiamma*.

—

Publicacions rebudes:

Vándalo, poema, per Francisco Tomàs y Estruch. L'autor *canta* ab versos fàcils y sonors l'afany d'enriquirse a ultrança, que invadeix al protagonista del poema. Com a narració, y narració en vers, també té aquesta obra algún episodi recomanable, ab justesa de tons, y ab tochs dramàtichs encertats a voltes. Ab tot, l'obra no acaba de convèncer, com succeheix ab la majoria de les obres del seu genre. Preu, 1'50 pessetes.

Portugal Artistich. La «Biblioteca Popular de «L'Avenç» ha publicat son volùm 48, contenint la serie de conferencies que sobre'l moviment literari y artistich contemporani, de Portugal, donà fa poch a l'Ateneu Barceloni en Ignaci de L. Ribera y Rovira. Van precedides d'un prefaci escrit en portuguès per Alberto Bessa, y d'un trevall sobre *El Lusitanisme a Catalunya* firmat per en A. Sadurni Vilardebó. Preu, 50 céntims.

Hacio el abismo, per Carles Dickens; *Una hija de Eva*, per H. Balzac. La casa editorial de Carbonell y Esteva, d'aquesta ciutat, ha començat la publicació d'una nova Biblioteca baix el titul de «Los grandes Novelistas», donant a llum les traduccions castellanes de les dues esmentades obres dels grans novelistes francès y anglès, y anunciantne d'altres de Goethe, Victor Hugo, Sué, Hoffmann, Lamartine, Schmid, etc. Desitgèm a la nova Biblioteca tot l'èxit que's mereix.

Fidel Giró impressor. — Carrer de Valencia, 233.

JOVENTUT en 1906

Any VII

Al endreçar a sos lectors l'acostumada salutació anyal, JOVENTUT se creu en el cas de férloshi avinentes les reformes, no de fons sinó de forma, que pensa introduhir al entrar en la setena anyada de sa publicació. Aquestes millores no tenen altre objecte que fer més profitosa la tasca que fa sis anys emprenguerem y que seguirêm ab el meteix dalit sense que haguêm de modificar nostre criteri, qu'es el de sempre.

Però la experiencia'ns ha ensenyat que quelcòm haviem de modificar: el sistema de repartir per folletins les obres de nostra Biblioteca no deixa de presentar certs inconvenients, especialment pels suscriptors de fòra, que devegades reben els fulls rebregats y molt sovint se'ls en esgarrien, no essentnos sempre possible atendre a llurs reclamacions, car degut a la oscilació de la venda dels números solts, ens trobêm que certs quaderns queden gayrebé agotats, mentres que'ns ne sobren molts d'altres que no's poden utilisar pera completar els exemplars. Pera evitar això hem resolt repartir a nostres abonats els volums relligats a la rústica, y aixi, ensemps que s'estalviarán l'import de la enquadernació, tindrán la seguritat de rebre'l llibre en perfet estat y sense que s'interrompi l'interés de la lectura. Els qui desitgin tenir els tomos *cartonnés*, no tindrán més que abonar un suplement de cinquanta cêntims.

Per altra banda, a n'aquelles persones que sols tenien interés en possehir el periòdich els hi calia fins ara pagar a vint cêntims el número, preu que, si era equitatiu pera'ls coleccionistes, no ho resultava tant per'aqueixes persones a les qui cap utilitat els hi reportaven les setze planes setmanals de folleti. Ara, donchs, el número solt, sense les cobertes grogues y, naturalment, sense folleti, costará no més que dèu cêntims.

Tampoch publicarêm números y suplements ilustrats en data determinada, puig essent impossible abarcar totes les branques de l'activitat humana, nostres ilustracions, essent notables en si, resultaven com deslligades del cos de la revista, y aixi, deixant a nostres confrares la especialitat artística, podrêm dedicarnos més profitosament a nostre veritable y propri afer: les qüestions literaries, politiques y filosòfiques.

A més de les aventatges ja indicades, oferim a nostres suscriptors, en compensació dels dos o tres números ilustrats, un major nombre de planes en els volums de la Biblioteca, donchs aixi com ne solien rebre unes setcentes anyals, ara'ls hi repartirêm **al menys noucentes planes,** sense que poguêm precisar el nombre dels volums (de tres a quatre), car això depèn de la extensió de les obres escullides.

Els tomos extraordinaris de la Biblioteca, nostres abonats podrán adquirirlos directament de l'Administració, ab un 25 per 100 de descompte. Si l'actualitat ho requereix, també'n publicarêm de gravats y suplements, però això, ben entès, com a torna y en obsequi a nostres suscriptors.

La llista de les obres que tenim en cartera o que'ns han sigut promeses ens estalvia d'insistir sobre la creixent importancia de la Biblioteca de JOVENTUT; la valiosa colaboració ab que compta nostre periòdich encara será aumentada ab la de distingits literats que ab llurs escrits traduhits de l'Esperanto tindrán a nostres llegidors al corrent del moviment politich internacional, y com que la llengua del Doctor Zamenhoff ha sigut adoptada per la *Unió Catalanista* com a idioma auxiliar pera ses comunicacions exteriors, nosaltres, al publicar una secció especial esperantista, y gramática y diccionaris, cooperarêm a l'obra de l'ajuntament de tots els qui tenen ídeals de progrés.

Creyêm, donchs, que'l públich català seguirá afavorintnos com fins ara, y que tots en sabrán grat de les reformes indicades: els suscriptors perque'l valor dels llibres repartits sobrepujará l'import de l'abonament, y els simples lectors perque, posat el número a dèu cêntims, JOVENTUT estará a l'alcanç de les persones de més modesta posició.

BASES

1.ª En tots els kioscos y llibreries de Barcelona y en les cases de nostres corresponsals, se trobará de venda JOVENTUT al preu únich de 10 cêntims. Els números continuarán publicantse com fins ara, però sense folletins.

2.ª Els suscriptors, ja directes d'aquesta Administració, ja per mediació dels nostres corresponsals, rebrán setmanalment els números de JOVENTUT sense folletins.

Además, rebrán durant el transcurs de l'any tres, quatre o més volums enquader-

nats a la rústica d'obres originals e inèdites dels millors escriptors catalans, alternades ab traduccions d'interessants obres estrangeres. La importancia d'aquestas obres pot compendres per la llista d'autors y tituls que publiquèm més endevant.

Per lo menys donarèm al cap de l'any llibres per valor de **9 pessetes,** fent un total de **900 a 1,000 planes.** Dues o trescentes més que'ls anys anteriors.

3.ª Les suscripcions podràn ésser per un any, per mitj any, o per trimestres naturals.

Als suscriptors per un any y per mitj any, al fer efectiu el rebut se'ls hi donarà'l primer volúm, que aquest any serà la novela d'Enrich de Fuentes

ROMÀNTICHS D'ARA

Els suscriptors per trimestres no rebràn les obres fins haver pagat el trimestre subsegüent al en que's publiquin.

4.ª El repartiment dels llibres se farà a domicili a Barcelona, y a fòra per medi de nostres corresponsals. Els suscriptors de fòra que s'hagin suscrit directament rebràn els llibres per correu, però may avans d'haver fet efectiu l'import de la suscripció.

5.ª Els suscriptors o altres lectors que desitgin les obres enquadernades *cartonné*, podràn demanarho y se'ls hi entregaràn enquadernades mitjançant 50 cèntims per volúm.

6.ª Els actuals suscriptors se considerarà que continúen si no avisen lo contrari.

7.ª Les suscripcions poden ferse directament a aquesta Administració o per medi de nostres corresponsals, a n'els qui deuràn exigir el rebut fet per nosaltres. JOVENTUT no reconeix altres rebuts que'ls seus.

8.ª Els suscriptors de fòra que's suscriguin directament poden enviar l'import per medi de segells de correu, o per lliurança de giro mutuu en carta certificada.

OBRES EN PREPARACIÓ

QUE'S REPARTIRÁN DE FRANCH ALS SUSCRIPTORS, SUCCESSIVAMENT, EN LA FORMA DITA

ORIGINALS

Romàntichs d'ara, novela per Enrich de Fuentes.
Drames rurals (segona serie), per Victor Català.
En Valentí Almirall y son temps. (Estudis de l'home y dels orígens del Catalanisme politich, seguits d'algunes obres menors del biografiat), per Eudalt Canibell.
Sang blava, novela per Carme Karr (L. Escardot).
La Culpable, drama per Adrià Gual.
Y altres obres de Maragall, Felip Palma, Joseph M.ª Folch y Torres, etc.

TRADUCCIONS

Alkestis, tragedia d'Euripides, traduhida per Salvador Vilaregut.
Juli Cèsar, tragedia de Shakespeare, traducció d'idem.
Les ànimes solitaries y **La campana engolida,** de Hauptmann.
Pere Gynt, de Ibsen.
Els Problemes de l'Antologia grega, proposats en versos catalans, comentats y resolts, per R. Miquel y Planas, etc., etc.

Condicions pera la suscripció y venda

CATALUNYA:	Un any.	8	pessetes.
»	Mitj any	4'50	»
»	Trimestre	2'25	»
ALTRES REGIONS D'ESPANYA:	Un any	9	»
ESTRANGER:	Un any.	10	franchs.
Número corrent	. . . . .	10	cèntims.
Atrassat	. . . . .	20	»